

УДК 82: 7. 079 (477); 793. 2; 78.07; 314.743 (437)
ББК 83.3 (4Укр) 1–8 Шевченко + 60.73+85.30 (4 Чех)

ШЕВЧЕНКІВСЬКІ СВЯТКУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЕМІГРАЦІЇ У МІЖВОЄННІЙ ЧЕХО-СЛОВАЧЧИНІ

Г. В. Карась

*Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника,
м. Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57; e-mail: karasg@ukr.net*

У статті на основі архівних джерел висвітлюються особливості Шевченківських святкувань української еміграції у міжвоєнній Чехо-Словаччині. Встановлено ареали та панораму святкувань, їх форми та особливості, а також значення у поступі української музичної культури за кордоном.

Ключові слова: *Т.Шевченко, святкування, концерт, музичні твори, виконавці, еміграція.*

Шевченківські святкування, що розпочались в Україні після смерті Кобзаря 1870-х років, упродовж ХХ століття стали однією з наймасовіших і найповажніших форм його вшанування і поширились у всі поселення українців по світу. Однією з країн Європи, де вшанування пам'яті Т.Г.Шевченка у міжвоєнний період було високомистецьким та різноманітним, була Чехо-Словацька Республіка. Ця молода, тільки-но створена, незалежна демократична держава стала одним з основних центрів скупчення для української військово-політичної еміграції, яку складали учасники визвольних змагань 1917–1920-х рр. Початок галицької військово-політичної еміграції поклав вихід за кордон в 1919 р. так званої Гірської бригади, що входила до складу Української Галицької Армії (УГА). Змушена перейти на територію Чехо-Словаччини, вона була перевезена в Судети та інтернована поблизу містечка Німецьке Яблонне. Через рік, в серпні 1920 р., сюди прибилася ще одна частина УГА під командуванням генерала А. Кравса, що входили до складу Херсонської дивізії Армії Української Народної Республіки (УНР) [2, 17]. В 1921 р. інтерновані українські вояки були переведені до Йозефова. Масовий вихід на еміграцію наддніпрянців припадає на листопад 1920 р., коли Українська армія УНР під натиском військ більшовиків перейшла за Збруч і зосередилась головним чином в Польщі та Румунії. У 1920–1921 рр. намітилась тенденція до активного переселення українських політичних емігрантів з країн їхнього початкового перебування до Чехо-Словаччини й, насамперед, у Прагу. На початок 1922 р. загальна кількість українців тут досягла 20 тис. осіб [2, 30]. У тогочасній Чехо-Словаччині скупчились тисячні маси не тільки українських емігрантів, і всім їм були забезпечені однакові умови побуту та матеріальна допомога зі сторони держави. Завдяки підтримці уряду країни та її президента Т. Масарика, українці заснували ряд освітніх та наукових інституцій,

вели активну культурну працю. Вчені справедливо вважають, що «з цього погляду Чехословаччина була унікальною державою. Історія не знає іншого випадку такого лояльного і гуманного ставлення до вельми чисельної, як для такої невеликої країни, і різномірної за своїм характером еміграції» [2, 31]. Незважаючи на відтік українських емігрантів з країни, на 1934 р. їх ще тут перебувало до 16 тис. осіб. Українські скупчення, окрім Праги, були у Пільзені, Подєбрадах, Пардубіце, Брно, Пшібрамі та ін. [2, 17].

Ряд учених (Т. Бублик, С. Віднянський, О. Мартиненко, С. Наріжний та ін.) досліджували культурно-мистецьке життя української спільноти у міжвоєнній Чехо-Словаччині, проте Шевченківські святкування не виділялися ними як окрема проблема. З огляду на значимість святкувань для розвитку музичної культури української еміграції у ХХ ст. **актуальним** видається висвітлення саме цього важливого аспекту музичного життя. **Метою** автора розвідки постає окреслення ролі Шевченківських святкувань у міжвоєнній Чехо-Словаччині для розвитку музичної культури української діаспори ХХ ст. При цьому акцентуються такі **завдання**: на основі опрацювання архівних матеріалів встановити ареали та панораму Шевченківських святкувань у Чехо-Словаччині у міжвоєнний період; виокремити їх форми та особливості; означити роль українських громадських інституцій у цьому процесі; показати значення вшанування пам'яті Т.Шевченка у поступі української музичної культури за кордоном. Джерельним матеріалом для узагальнень автора статті послужували опрацьовані ним у 2009 р. фонди Центрального державного архіву Чеської Республіки у Празі*, Центрального державного архіву вищих органів влади та управління України† та видання з фондів Слов'янської бібліотеки Державної книгозбірні Чеської республіки (м. Прага).

Інтенсивне музичне життя українців у міжвоєнній Чехо-Словаччині пульсувало в таборах для інтернованих та містах країни, де були більші скупчення емігрантів. Наявність в цих осередках значної кількості фахових музикантів, студіюючої молоді, мистецьких колективів (хорів, оркестрів), освітніх інституцій зумовлювало високий рівень проведення культурних заходів.

Першим вогнищем музичного життя українців були військові табори інтернованих частин УГА в Німецькому Яблонному, Ліберці та Йозефові. Протоколи загальних зборів співацько-музичного гуртка Українського військового табору в Йозефові за 1921 – 1922 рр. передають атмосферу його півторарічної діяльності у складних умовах [5]: це підготовка різноманітних концертів та свят, в т. ч. присвячених Т.Шевченку

* Statní uatrední archiv v Praze; у покликаннях скорочено – ЦДАП /SUAP. Принагідно, хочемо висловити вдячність відділу міжнародного співробітництва Прикарпатського національного університету ім. В.Стефаніка та професору університету м. Брно (Чеська Республіка) Р.Барону за допомогу в організації нашого наукового відрядження до Чеської Республіки.

† У покликаннях скорочено – ЦДАВО України.

[9], затвердження їх програм, проблеми діяльності хорового та інструментального колективів, придбання нових інструментів, закупка нот для літографування. Хор виступав не тільки перед українцями, але також і перед чехами. У програмах шевченківських концертів насамперед виконувалися хорові твори на слова Кобзаря: *Іван Гус* М. Лисенка, *Гамалія* І. Біликовського, *Косар* С. Людкевича, *Заповіт* К. Стеценка, а також хор *Закувала та сива зозуля* П. Ніщинського до п'єси *Назар Стодоля* Т. Шевченка. У 1922 р. тут виступає молодий співак, студент Празької консерваторії Орест Руснак. Він виконує солоспіви *Гетьмани* М. Лисенка та *Минули літа молодії* Д. Січинського на слова Т. Шевченка.

Протоколи засідань управи *Культурно-освітнього гуртка* табору в Йозефові за період від 2 грудня 1922 до 21 січня 1925 року свідчать про продовження цієї культурницької діяльності [16]. Вона мала кілька напрямків: заснування та керівництво театральною секцією, музичними гуртками; закупка партитур та музичних інструментів; налагодження музичної освіти (навчання гри на фортепіано); підготовка різноманітних свят та концертів, в т. ч. і на честь Т. Шевченка. На засіданнях заслуховувались звіти музичного гуртка, аналізувався репертуар та якість виконання хорових творів на концертах.

Просвітний Кружок у таборі УГА в Німецькому Яблонному в липні 1919 р. організовує старшинський хор, в лютому 1920 р. – співацький гурток *Боян*. Останній мав добрий чотириголосний склад, нотну бібліотеку. Репертуар хору складала біля 80 творів українських та зарубіжних композиторів, чільне місце серед яких займали твори на слова Т. Шевченка. Хор мав щомісячні концерти з нагоди національних свят, виїжджав з концертами в чеські гарнізони, громади. У грудні 1919 р. він виступав разом з бандуристом Василем Ємцем, у березні 1920 р. бере участь у Шевченківському концерті, організованому Українською Громадою в Празі. Гурток видав збірник кuartетів *Наша слава* для чоловічого хору в кількості 300 примірників (упорядник – четар Бобик) [3, 29–30]. У репертуарі хору підстаршин та стрільців (диригент Кульчицький), який виступав на різноманітних концертах, були твори на слова Т. Шевченка: *Заповіт*, *Огні горять* [3, 32–34]*.

Атмосферу культурно-мистецької діяльності у таборах Йозефова, Німецького Яблонного та Ліберця передають світлини того часу [6] та програма Шевченківських святкувань у Ліберці в 1921 р. [9]. Там чоловічий хор під керівництвом четаря Степана Горака виконав *Заповіт* К. Стеценка, *Іван Гус* М. Лисенка (обидва на слова Т. Шевченка), *Хор підземних ковалів* С. Людкевича на сл. В. Пачовського, *Сонату* С. Горака на слова П. Карманського у фортепінному супроводі Нестора Нижанківського. Звучали солоспіви у виконанні Іванни Синенької-Іваницької (*Якби мені, мамо, намисто* М. Лисенка на сл. Т. Шевченка) та п. Фартуха (*На чужині* І. Недельського на сл. Орлича).

* Оскільки, на жаль, не вказані автори музики, можемо припустити, що це відповідно твори К. Стеценка та С. Воробкевича.

Отже, впродовж існування таборів для інтернованих українців (1919–1925 рр.), незважаючи на складні умови, культурна діяльність мала на меті створення духовної атмосфери у середовищі колишніх воїнів, зупинку процесів деморалізації. Неоціненно в цьому процесі була роль Шевченківських святкувань. Постать Т. Шевченка, яка була овіяна ореолом святості і поваги, стимулювала творчу атмосферу, сприяла національній ідентифікації, піднесенню духа. Музичне виконавство (вокально-хорове, інструментальне) було важливою складовою Шевченківських святкувань. Тут поєднувалася самодіяльність колишніх воїнів з виступами професійних співаків, піаністів, бандуристів. Програма святкувань засвідчує актуалізацію найкращих творів українських композиторів кінця XIX – поч. XX ст. на слова Т. Шевченка.

Основна частина українських емігрантів міжвоєнної Чехо-Словаччини була сконцентрована у **Празі**. Різноманітні українські організації тут від 1921 р. проводять концерти та академії, участь в яких брали: Український академічний хор (керівники М. Рощахівський, П. Щуровська-Россіневич, Ф. Якименко, О. Приходько та ін.; концертмейстерами хору виступали Н. Нижанківський, З. Лисько Р. Сімович), різні хори під керівництвом П. Щуровської-Россіневич [14], композитори-піаністи Ф. Якименко, С. Туркевич-Лісовська, піаністи Л. Колесса, Н. Нижанківський, Р. Савицький, В. Божейко, віолончелісти Б. Бережницький, Х. Колесса, бандуристи В. Ємець, М. Теліга, капела бандуристів під керівництвом В. Ємця [15], К. Могили, співаки М. Менцинський, М. Гребінецька, О. Руснак, М. Голинський, М. Сокіл, І. Туркевич-Мартинцева, брати Самойловичі, Г. Дяченко, Н. Дяченко-Гордаш, Е. Гакен та ін.

Серед інших святкувань у Празі, виділяються Шевченківські концерти, до яких залучаються найкращі професійні сили. Так, в концерті 1922 р. в найрепрезентативнішій у Празі Сметановій залі беруть участь піаністи Любка Колесса, Нестор Нижанківський, Платонида Щуровська-Россіневич (двоє останніх в ролі концертмейстерів), віолончеліст Богдан Бережницький, оперні співаки Марія Гребінецька, Теофан Бессарабов, Український академічний хор під керівництвом Михайла Рощахівського, у 1923 р. – соліст оломовської опери Орест Руснак. На концерті у 1924 р. Федір Якименко виступає як диригент хору, композитор і піаніст. Виконувалися його хорові композиції *У перетику ходила*, *Зоре моя вечірня* на слова Т.Шевченка та фортепіанні твори, а також композиції М. Лисенка, С. Людкевича, Ф. Колесси, О. Нижанківського. В цьому концерті брав участь відомий співак Михайло Голинський. В 1925 р. Шевченківське вшанування відбувається за участю всесвітньо-відомого співака Модеста Менцинського, піаністки Володимири Божейко, Українського академічного хору під керівництвом Ф. Якименка. У програмі вокального концерту, присвяченому творчості Т.Шевченка у 1928 р. були твори української та світової класики у виконанні братів Самойловичів – оперних співаків Бориса та Миколи, концертно-камерного співака Олександра у супроводі композитора Зіновія Лиська.

На цьому концерті було виконано твір для вокального тріо *У мої Катерини* З. Лиська на слова Т. Шевченка. У програмі Шевченківського концерту у 1931 р. були фортепіанні твори Л. Бетховена та В. Барвінського у виконанні Романа Савицького, композиції Ф. Ліста, Ф. Шопена – у виконанні професора Яна Ермла, хорів та вокальні твори.

У 1934 р. *Товариство прихильників української пісні** проводить Шевченківський святковий концерт за участю українського хору під керівництвом П. Щуровської-Россіневич, солістів Іванни Синенької-Іваницької, Дмитра Левитського, Миколи Самойловича, у 1935 р. – солістки Київської опери Марії Сокіл, композитора Антона Рудницького, концертної піаністки Ольги Савович-Шурдової, скрипаля О. Кисяківа та українського хору П. Щуровської-Россіневич [10].

Новаторською була програма хору під керівництвом Платониди Щуровської-Россіневич на концерті в 1934 р.: *Вечір* чеського композитора Й. Ферстера, *Ой чого ж ти почорніло* Л. Ревуцького, *Червоний бенкет* В. Костенка – всі твори сучасних тоді композиторів на слова Т. Шевченка [10]. Доречно відзначити, що П. Щуровська-Россіневич, маючи великий досвід як учениця всесвітньовідомого диригента Олександра Кошиця та співдиригентка Української Республіканської Капели під його проводом, постійно працювала над самовдосконаленням, вивчала і пропагувала нові твори сучасних композиторів як українських, так і чеських.

Український академічний комітет для міжнародної інтелектуальної співпраці при комісії союзу народів у 1936 р. святочну академію в пам'ять 75-річчя смерті Т. Шевченка проводить за участю ректора Українського Вільного Університету проф. О. Колесси, з доповіддю професора Карлового університету академіка Ї. Горака, піаністки Любки Колесси, солістки Національного театру в Празі М. Будікової-Яреміяшової та українського хору під керівництвом Яна Ступки [10].

Центральною українською культурно-освітньою інституцією Праги в цей період стає **Український Високий Педагогічний Інститут ім. М. Драгоманова** (заснований 1923 р.), де частими були інститутські свята (концерти, академії, шкільні свята). Вони проводились в різних концертних залах Праги протягом десяти років [8; 10; 12; 13]. На святах часто були присутніми представники державної чехо-словацької влади (особливо з Міністерства закордонних справ, шкільництва та народної освіти), інших наукових та громадських інституцій, національних організацій (чеських, білоруських, грузинських, литовських, козачих, горців Кавказу та ін.). Велика роль на них відводилась музично-педагогічному відділу, який забезпечував високий професійний рівень мистецької частини свят.

Однією з форм святкування були концерти-академії, які передбачали обов'язкову доповідь (реферат). Серед проведених виділяються Ше-

* Товариство прихильників української пісні у Празі створене у 1931 р. під впливом виступів капели О. Кошиця. На чолі її стояв відомий чеський композитор і Голова Чеської Академії Наук та Мистецтв, професор, доктор Йозеф Богуслав Ферстер.

вченківські святкування-академії. В 1925 р. академія відбувається за участю солістів (студентів і викладачів), студентського хору під керівництвом її декана Федора Якименка, з доповіддю Дмитра Чижевського. На академії 1926 р. вперше була виконана композиція Ф.Якименка на слова Т. Шевченка *Чого мені тяжко*. Це свідчення того, що відзначення пам'яті Поета стимулювало творчість композитора.

Організаторами урочистостей відзначення 125-річчя від дня народження Т. Шевченка (11 березня 1939 р.) у Сметановій залі у Празі були Чеська академія наук та мистецтв, Слов'янський інститут, Український Вільний Університет, Чесько-український святочний комітет. У мистецькій програмі концерту поряд з українськими виконавцями виступали чеські музиканти – Е. Галієва (фортепіано), Я. Войтек (орган), Вера-Мора (оперна співачка).

Активну участь у святі-академії у 1930 р. брали студентський хор (диригент П. Щуровська-Россіневич), викладачі та студенти музично-педагогічного відділу (піаніст Роман Сімович виконав *Прелюд* В. Барвінського; його ж *Пісня пісень* для сопрано, скрипки та фортепіано була виконана абсолювенткою С. Нагірною та студентами Р. Мировичем та Р. Сімовичем).

Українська реформована реальна гімназія у Ржевничах, яка була складовою частиною Інституту, мала добрі гімназійні хор та оркестр (диригент А. Яковенко), які брали активну участь в концертному житті, в т. ч. відзначаючи Шевченківські свята, зокрема в 1931 р. [11].

Під час Другої світової війни організаторами Шевченківських святкових концертів у Празі стає Український Вільний Університет, Українська Академічна Громада, Українська Реальна Гімназія у Модржанах (гімназійний хор під керівництвом Т. Пасічника), Товариство українців-викладачів університетів. У 1941 р. тут відбувається концерт Українського національного хору (диригент В. Божик) [13].

До 130-річчя від дня народження поета в 1944 р. концерт відбувся під гаслом «Жіноцтво – Шевченкові». В ньому брали участь: хор під керівництвом П. Щуровської-Россіневич, відома співачка Євгенія Мозгова, молода піаністка Оксана Драй-Хмара [10]. Виконувалася кантата М. Лисенка *Умер поет*, хорові твори П. Сениці, Л. Ревуцького.

Ще одним потужним осередком музичного життя українців у Чехо-Словаччині були **Подєбради** біля Праги. Студенти Української Господарської Академії співали у хорі [1; 13], яким у 1923 р. керував З. Сердюк, а акомпанував З. Лисько. Тут діяли Мистецько-драматичний гурток, в якому брали участь Олена Теліга та її чоловік Михайло, невеликий ансамбль бандуристів, у складі якого був Михайло Теліга [4, 228–229]. На Шевченківському святкуванні у 1928 р. хор академії разом із хором УВПІ ім. М.Драгоманова під керуванням П. Щуровської-Россіневич виконував *Я бачив сон* М. Вериківського, *Ой на горонці* в обр. О. Кошиця, *Було колись на Вкраїні* в обр. М. Лисенка. Фортепіанні твори та супровід хору виконувала лектор інституту В. Березовська,

співали лектор інституту Ніна Дяченко та оперний співак Григорій Дяченко.

Українська Академічна Громада, Українська гімназія та Український дитячий притулок у Подебрадах проводили культурно-мистецькі заходи, основним з яких було вшанування Т.Шевченка [9].

Культурно-мистецьке життя українців у міжвоєнній Чехо-Словаччині пульсувало і в інших містах та місцевостях країни: Брно, Братиславі, Градец-Кралове, Коштальові, Ледвіці, Младій Болеславі, Пісеку [9; 12]. Українська колонія у Братиславі, що була заснована у 1922 р., активно діяла більше десяти років [7]. В 1924 р. представники української еміграції, в 1936–1937 рр. місцева *Просвіта* та *Союз підкарпатських українських академіків* провели тут вечори вшанування Т.Шевченка.

В 1925 р. в Пісеку відбувся Вечір українських кобзарів, присвячений вшануванню Т. Шевченка. Кобзарська капела під керівництвом Василя Ємця виконувала канти, історичні, українські та словенські народні пісні, танцювальну музику.

Українська Академічна Громада в Коштальові у 1931 р. до Шевченківського вшанування запросила солістів Бориса Самойловича, Олександру Шарікову, бандуриста Федора Слюсаря, піаністку Марію Класківу.

Просвіта, Українська Академічна Громада, Українське студентство високих шкіл, Комітет українців у Брно у 1923–1943 рр. проводять Шевченківські свята за участю хорів: *Боян* (диригент О. Білецький), українського та студентського (диригент А. Швець), мандолінового оркестру *Бандура* (диригент В. Зофієвський), дитячого, мішаного та чоловічого (диригенти В. Франтик, В. Бірчак, О. Волощуківна, М. Галій), солістів А. Остапчук, М. Самойловича, В. Ємця. У програмі звучали твори Л. Бетховена, Ф. Шопена, М. Лисенка, М. Вербицького, С. Воробкевича, М. Гайворонського, Я. Степового, П. Ніщинського, К. Стеценка, Д. Роздольського, М. Леонтовича, О. Кошиця, Д. Котка та ін. грали музично-драматичні вистави [9]. У 1921 р. Українська Академічна Громада у Брно провела Український концерт за участю Українського академічного хору з Праги (кер. З. Сердюк), бандуриста В. Ємця, співаків О. Руснака та І. Птиці [13].

Святочна Шевченківська академія української спільноти у м. Градец-Кралове в 1925 р. відбулася за участю хору під керівництвом колишнього співака капели О. Кошиця Андрія Чехівського, бандуриста Михайла Теліги, в 1927 р. – хору Українська Академічна Громада з Праги під керівництвом П.Щуровської-Россіневич.

Таким чином, Шевченківські святкування щороку (від 1919 до 1944 рр.) відбувалися у всіх великих скупченнях українців у міжвоєнній Чехо-Словаччині – Празі, Падеєбрадах, Брно, Братиславі, Градец-Кралове, Коштальові, Ледвіці, Младій Болеславі, Пісеку та таборах для інтернованих (Німецькому Яблонному, Ліберці та Йозефові). Основними їх організаторами виступали громадські організації (Українська Ака-

демична Громада, Український республікансько-демократичний клуб, Українське об'єднання в Чехо-Словацькій Республіці, Центральний союз українського студентства, Товариство прихильників української пісні, Українське Національне Об'єднання та ін.), наукові (Український Вільний Університет) та освітні інституції (Український Високий Педагогічний Інститут ім. М. Драгоманова, Українська Господарська Академія в Подєбрадах), мистецькі колективи (насамперед Український Академічний Хор, хори навчальних закладів), діячі музичної культури (композитори – Ф. Якименко, виконавці, диригенти – П. Щуровська-Россіневич, М. Рошаківський). Основними формами Шевченківських святкувань були концерти, академії, лекції-концерти. Склалася традиційна форма їх проведення: слово про Поета, хорові номери, декламація, виступи солістів. Окремі програми були побудовані виключно на Шевченківській тематиці. В інших – здебільшого твори на слова Т. Шевченка поєднувалися з номерами близькими до тематики свята, або такими, які могли запропонувати виконавці в складних еміграційних умовах.

Найчастіше виконувалися такі хорові твори на слова Т. Шевченка: *Б'ють пороги, Іван Гус, Іван Підкова, Заповіт, Було колись на Вкраїні, Наша дума, наша пісня, Калина, Ой діброво, темний гаю, Не дивуйтеся, дівчата, Оріся ж ти, моя ниво* Миколи Лисенка, *Заповіт* Кирила Стеценка, *Олександра Кошиця, Думи мої* Сидора Воробкевича, *Сонце заходить* Дмитра Роздольського, *Зоре моя вечірняя, Чого мені тяжко* Федора Якименка, *Косар, Чи ми ще зійдемося знову* Станіслава Людкевича, *Розрита могила* Дмитра Котка, *Якби мені черевики* Філарета Колесси, *Ой у саду, саду* Михайла Гайворонського, *Молюся знову й уповаю, Молюся, молюся* Володимира Балтаровича, *Над дніпровою сагою* Ярослава Ярославенка, *Ой чого ж ти почорніло* Лева Ревуцького, *Червоний бенкет* Валентина Костенка, *Гомоніла Україна* Павла Сениці, *Вечір* Йозефа Богуслава Ферстера, *Встала весна, Заповіт, Думи мої* Яна Ступки.

Із багатой вокальної літератури на слова Кобзаря виконувалися соловпиви: *Мені однаково, Хусточка, Ой, Дніпре мій, Дніпре, Рече та стогне Дніпр широкий, Нащо мені чорні брови, Ой люлі, люлі, Із-за гою сонце сходить, Садок вишневий коло хати, Ой одна я одна, Коби мені, мамо, намисто, На городі коло броду, Тогди як Господи, Дума, Хустина, Ой умер старий батько, Над дніпровою сагою, Мені однаково, Як це були ми козаками, Ой маю, я маю оченята, Не женися на багатій, Ой чого ти почорніло, Огні горять, Ой по горі ромен цвіте, Минають дні, Понад полем іде, По діброві вітер віє, Тече вода з-під явора* (дуєт) М. Лисенка, *І золотої й дорогої, Плавай, плавай лебедонько* К. Стеценка, *Така її доля, Соловейко* Г. Давидовського, *Чого ти ходиши на могилу, Тече вода в синє море, Нащо мені чорні брови* В. Заремби, *Минули літа молодії* О. Нижанківського, *І золотої й дорогої, У гаю, гаю* Д. Січинського, *Із-за гаю сонце сходить, За думою дума, Зацвіла в долині червона калина, Сонце заходить, Ой по горі ромен цвіте* Я. Степового, *Чого мені тяжко* (тріо) Ф. Якименка, *Ой чого ж ти почорніло, Псалом 94* В.

Барвінського, *На городі коло броду* П. Чайковського, *Ой гоп-гопака* М. Мусоргського, *Полюбила я, одружилась я* С. Рахманінова, *Я не здужаю нівроку* Ю. Мейтуса, *І небо невмите* Г. Дяченка.

Отже, така широка палітра вокально-хорової літератури у програмах Шевченківських святкувань засвідчує актуалізацію творів композиторів всієї України, а також російських та чеських авторів. Що ж до останніх, то виконувалися щойно написані ними твори, зінспіровані впливом діяльності української еміграції та високим словом Т.Шевченка.

Діячі української музичної культури в діаспорі виконували не тільки твори, що пройшли випробування часом і концертною практикою, але й виносили на суд слухача нові твори, написані в Україні і за її кордоном. Залучення до святкувань широкого кола студентської та учнівської молоді збагачувало її неоціненним досвідом, який вони переносили на наступну свою творчу діяльність в різних країнах.

Отже, Шевченківські святкування стимулювали композиторську та виконавську творчість, актуалізували кращі твори української музики та сучасний репертуар, сприяли діалогу культур, зокрема української та чеської.

Всі ці чинники, не тільки підносили рівень української музичної культури, але й сприяли її поступу у світовому культурному просторі, консолідації українців за межами рідної землі.

Література

1. *Петрівський Д.* Хор Української Господарської Академії в Чехо-Словаччині / Данило Петрівський // Українська Господарська Академія в Ч.С.Р., Подебради, 1922–1935 і Український Технічно-Господарський Інститут, Подебради–Регенсбург–Мюнхен, 1932–1972: В 50-ліття заснування УГА і 40-ліття УТГІ. – Нью Йорк: Видання Абсолютівів Української Господарської Академії і Українського Технічно-Господарського Інституту, 1972. – С.110-116. [Українська Висока Політехнічна школа на чужині. Том III].

2. *Трощинський В.* Витоки та історична доля міжевоєнної української політичної еміграції в Європі / В.Трощинський // Українська діаспора. – Київ – Чикаго: Інститут соціології НАН України, Редакція Енциклопедії української діаспори при НТШ (США), 1994. – ч. 5. – С.5–31.

3. *Україна в таборі: огляд культурно-просвітної діяльності від червня 1919 р. до червня 1920 р. в таборі Української Бригади.* (Німецьке - Яблонне). (Чехо-Словацька Республіка) / списав Я.Ярема. – Німецьке - Яблонне: Просвітний кружок, 1920. – 44 с.: іл.

4. *Українська Господарська Академія в Ч.С.Р., Подебради, 1922–1935 і Український Технічно-Господарський Інститут, Подебради–Регенсбург–Мюнхен, 1932–1972: В 50-ліття заснування УГА і 40-ліття*

УТГІ. – Нью Йорк: Видання Абсолювентів Української Господарської Академії і Українського Технічно-Господарського Інституту, 1972. – 278 с.: фото.[Українська Висока Політехнічна школа на чужині. ТомІІІ].

5. ЦДАВО України. Ф.3521 (Український військовий табір в Йозефові), оп. 2,спр. 200: Протоколи загальних зборів співацько-музичного гуртка. – 44 арк. (21 січня 1921 – 2 липня 1922 р.).

6. ЦДАП /SUAP. Ф.1484 (UM), картон № 6, інв. №. 100 – Йозефов – культурна діяльність у таборі (1921– 1925); інв. №. 112 – Німецьке Яблонне; інв. №. 116 – Німецьке Яблонне – члени оркестру в українському таборі (1916); інв. №. 117– Німецьке Яблонне – Шевченкові торжества в українському таборі – фотографії.

7. ЦДАП /SUAP. Ф.1484 (UM), картон № 9, інв. №. 232. Українська колонія в Братиславі. Запрошення на акції. 1932 – 1933.

8. ЦДАП /SUAP. Ф.1484 (UM), картон № 17, інв. №. 398. Український педагогічний інститут ім. М.Драгоманова у Празі. Документація. Запрошення на святкові вечори і концерти, що проводилися інститутом (1925–1933).

9. ЦДАП /SUAP. Ф.1484 (UM), картон № 81, інв. №. 964 /1. Шевченкові торжества у різних землях – запрошення, програми. 1911–1944. (А-Ро).

10. ЦДАП /SUAP. Ф.1484 (UM), картон № 81, інв. №. 964 /2. Шевченкові торжества у різних землях – запрошення, програми. (Прага. 1922 –1944).

11. ЦДАП /SUAP. Ф.1484 (UM), картон № 81, інв. №. 964 /3. Шевченкові торжества у різних землях – запрошення, програми. 1911–1944. (Інші міста на R –Z).

12. ЦДАП /SUAP. Ф.1484 (UM), картон № 84, інв. №. 1014. Запрошення і програми громадських акцій. Святкові вечори. 1921.

13. ЦДАП /SUAP. Ф.1484 (UM), картон № 84, інв. №. 1019. Концерти. 1921 –1943.

14. ЦДАП /SUAP. Ф.1484 (UM), картон № 91, інв. №. 1173. Український академічний хор. 1922 – 1933. Фото

15. ЦДАП /SUAP. Ф.1484 (UM), картон № 91, інв. №. 1175. Українські бандуристи. 1923– 1926. Фото.

16. ЦДАП /SUAP. Ф. 1012 (RUESO), картон № 8, інв. № 69. Kulturné osvětový kroužek v Josefově. Protokoly schůzí výboru. 1922–1925.

*Стаття надійшла до редакційної колегії 22.02.2011р.
Рекомендовано до друку докт. мистецтвознавства, проф. Черепаниним М.І.*

**CELEBRATION OF SCHEVCHENKO'S DAYS
BY UKRAINIAN EMIGRATION AT BETWEEN-WARS
CZECHO-SLOVAKIA**

G. B. Karas

*PreCarpathian National University by V. Stefanyk,
57 Shevchenko Street, Ivano-Frankivs'k, 76000, Ukraine;
e-mail: karas@ukr.net*

The article elucidates peculiarities of Schevchenko's days celebrations by Ukrainian emigration at between-wars Czecho-Slovakia at the basis of archival sources. The author determines area and panorama of celebrations, their forms and peculiarities as well as their significance for development of Ukrainian musical culture abroad.

Key words: *T. Schevchenko, celebration, concert, musical compositions, performers, emigration.*